

Prof. Dr. Berta András (1955-2025)

Életének 71. évében elhunyt **Dr. Berta András professor emeritus**, a Debreceni Egyetem Általános Orvostudományi Kar Szemészeti Tanszék és a Klinikai Központ Szemklinika korábbi vezetője.

Berta professzor úr 1979-ben „summa cum laude” minősítéssel és Wessprémi-díjjal vehette át általános orvosi diplomáját a Debreceni Orvostudományi Egyetemen, ahol két éven át a DOTE Tudományos Diákköri Tanácsának diákelnöke volt. Tanulmányai befejezése után munkáját a Szemklinikán kezdte meg. 1984-ben szemészetből, 2001-ben gyermekszemészetből szakvizsgázott; 1984-ben szerezte meg az orvostudomány kandidátusa (PhD) tudományos fokozatot; 1993-ban pedig az orvostudomány doktora (MTA doktora) tudományos címet. 1994-ben kapott egyetemi tanári kinevezést, és igazgatói megbízást a Szemklinika vezetésére.

1999-ben fél évig a DOTE, 2000-2005 között a DE OEC ÁOK dékánja volt; 2005-2007 között a Debreceni Egyetem tudományos rektorhelyettese, 2007-2010 között a DE OEC klinikai elnökhelyetteseként tevékenykedett. 2019. november elsejétől Professor Emeritusként munkálkodott.

A Szemklinika/Szemészeti Tanszék vezetői feladatait 2014-ig látta el. Működése alatt bevezette az intraocularis tumorok contact béta-sugárkezelését és szemészeti Onkológiai Centrumot alakított ki. Új szakrendeléseket indított, megszervezte a járóbeteg ellátás számítógépes feldolgozását. Pályázatokkal bővítette a klinika műszerezettségét (új lézerkezelés, számítógéppel vezérelt látótér vizsgáló berendezés, UH-diagnosztikus műszerek). Országos szaruhártya-átültetési regiszter, kontaktlencse-labor, cornea bank, excimer lézeres refraktív sebészeti központ, valamint femtosecundum lézeres műtő létrehozása fűződik a nevéhez.

A Szemklinika vezető szerepet ért el a szaruhártya-átültetés, a myopia ellenes műtétek, az intraocularis daganatok sugárkezelése területén.

Legfontosabb klinikai eredménye az intraocularis daganatok kontakt-sugárkezelésének (Ruthenium-106 szemészeti applikátorok) magyarországi bevezetése és több évtizeden át történő sikeres alkalmazása volt. A *Kettesy-Alberth* szemészeti iskola nemzetközileg elismert, kiemelkedő tagjaként jelentős kutatási eredményeket ért el a könny fehérje-összetételére, annak patológiás változásaira, a könnyben lévő proteolitikus enzimeknek a szaruhártyagyulladások kialakulásában és a corneális sebgyógyulásban játszott szerepére vonatkozóan. Munkatársaival leírta a humán könnyben jelen lévő plazminogén aktivátor inhibitorokat, és feltárta azok szabályzó szerepét a különböző keratitisek és corneális fekélyek kialakulásában.

Számos alapkutatási eredmény, új, diagnosztikus és terápiás eljárás bevezetése mellett a legjelentősebb eredménye az excimer lézeres műtétek komplikációjaként jelentkező corneális homály kivédésére szolgáló eljárás kidolgozása volt. A témában a szakma vezető nemzetközi folyóirataiban jelentek meg publikációi. Számos tudományos közlemény és könyvrészlet szerzőjeként jegyzik. Legjelentősebb publikációja az 1992-ben az Amerikai Egyesült Államokban megjelent „Enzymology of the Tears” című egyszerzős, 320 oldalas monográfia (CRC Press, Boca Raton, FL, USA).

Munkacsoportja a Johns Hopkins University „Invention of the Year” pályázatán több tudományterület csaknem 200 pályázója között 2001-ben az I. díjat nyerte el. Eljárásukat az

USA-ban, az Európai Unióban, Ausztráliában és Japánban szabadalmaztatták. A szabadalmat az amerikai AdPharma gyógyszergyár meg is vásárolta.

Berta András számos hazai és nemzetközi társaságban vállalt vezető szerepet, többek között elnöke volt a Magyar Szemorvos Társaságnak és a Szemészeti Szakmai Kollégiumnak. Alapító tagja az International Dakryological Society-nek. 1994-től az American Academy of Ophthalmology tagja volt; 1994-től a „Szemészet” folyóirat szerkesztőbizottságának tagja volt; 2011-2013 között pedig az elnöke volt. 2005-2008 között az MTA Orvosi Tudományok Osztálya III. sz. doktori bizottságának tagja volt; 2007-2013 között tagja volt az országos Bolyai Ösztöndíj Bizottság zsűrijének. Az MTA köztestületi tagjaként 2014-től dolgozott az MTA Műtétes Klinikai Munkabizottságában.

Több évtizedes munkásságát nívós szakmai kitüntetések jellemzik, amelyek közül kiemelkedik a Dán Szemorvos Társaság által alapított *Bjerrum Medal* kitüntetés, melyet 2009-ben vehetett át. Ez a három legrangosabb európai díj egyike, amelyet a Magyar Szemorvos Társaság tagja megkapott (Radnóth Magda „Helmholz díj”, Alberth Béla „Graefe díj” és Berta András „Bjerrum díj”).

Ezen kívül átvehette a *Norvég Királyi Érdemrend Parancsnoki Keresztjét* 2002-ben, a *Debreceni Egyetem Innovációs Díját* 2003-ban, a Magyar Köztársaság Külügyminisztériuma elismerő oklevelét (A Bosznia-Hercegovinai szaruhártya-átültetési program elindításának segítéséért). Szent-Györgyi Albert díjban részesült 2007-ban, 2015-ben megkapta a Magyar Érdemrend Tisztikeresztjét.

Tudományos igényességgel művelte hobbiját, a numizmatikát, mely témában numizmatikai folyóiratokban jelentek meg cikkei.

Berta András professzor úr halálával a hazai és a nemzetközi szemészeti szakterület meghatározó alakja távozott. Több évtizedes kimagasló, áldozatkész és lelkiismeretes egyetemi és klinikai szerepvállalásával nagymértékben hozzájárult az intézmény fejlődéséhez, példaként szolgálva mind a jelent, mind a jövő generációi számára.

Emlékét, tanításait, szellemi örökségét az intézmény munkatársai nagy tisztelettel és odaadással őrzik meg és adják tovább a jövő nemzedékeinek.